

Խմբագրությունը բաց է տվեալայն օր 10—1 ժամ
(բացի Հիւրասկի և տօն օրերից):

Յայտարարությունը ընդունվում է ամեն լիզուտով:

Յայտարարությունների համար վճարում են իւրա-
քանչիւր բառին 2 կոպէկ:

*) Տե՛ս «Արձագանք» № 12.

10

աօր Մարկի հետաքրքրական գիւղացու-
մը այն մասին, թէ ինչ հետեանք է ու-
նեցող դիֆթերիաի նոր շնչովով բժշ-
կան Միքայէլեան հիւանդանոցում: Զե-
կուցանողը եկել է այն հետեանքին, որ
շնչովով բժշկելու դիֆթերիաից մեռնող-
ները թիւը առ այժմ պակասեցրել է
120%-ով: Իսկ ասպազում, երբ հասա-
րակութիւնը բոլորովին կը համադրուի, որ
այդ շնչովով փրկեալներ է և ժամանակին
կըրկէ բժշկի օգնութիւնն, աւելի յաջող
հետեանքներ կարող են ստացուիլ:

Ստացանք Ուիլյամի «Մուֆու» փոք-
րիկ գրութեան հայերէն թարգմանու-
թիւնը, որ տպագրւել է Թիֆլիզի Հայոց
Հրատարակչական Ընկերութիւնը: Գիրքը
բաղկացած է 44 փոքրագիր երեսներէ
և արժէ 10 կոպէկ: Հայերէն անգղաբի-
սութիւն տարածմանը բաւական յաջող
կընդգծէ այդ թարգմանութիւնը, որ
կրում է «ժողովրդական գրադարան»
վերնագիրը:

Զարաթ, ամսոյս 3-ին, արհուրականաց
թատրոնում, վրաց ներկայացման
ժամանակ տեղի ունեցաւ մի ցատկո-
ղէտը: Խաղում էին պ. Գալստիանի վրա-
ցիներ «Վոլգայ» և քայքայողութիւնը:
Ողբերգութեան հերոսուհին իշխանուհի
Ալալովան վերջին գործողութեան ժա-
մանակ ըստ պիտի պիտի դաշնակո-
ւայան տաճիկ դուստրին, որի գերը կա-
տարում էր երկրապարհը գերատան պ-
Աղաթիւնէ: Իշխ. Ալալովան խաղի ժա-
մանակ մոռացմամբ և անգիտութեամբ
փոքրիկ դաշնին այնպէս զարկեց պ. Ա-
ղաթիւնի կրծքին, որ վերջինս կուլու-
նորի ետև գնալով արհեստագործական
ընկաւ, մինչդեռ տիկին Ալալովան ոչինչ
չկտակածելով շարունակում էր իւր խա-
ղը: Վերադարձում պ. Աղաթիւնին իս-
կայն տարան հիւանդանոց, ուր երեսուց
որ նա վերադարձած է կրծքի ձախ կտր-
մից: Բժիշկները վկայեցին, որ ինքի դա-
շնը 1/4 աստիճանով ևս աւելի մասած
լինել, կարող էր տեղի ու տեղը մահ
պատճառել: Գ. Աղաթիւնի վէրքն այն-
քան ծանր է, որ մի ամիս հարկ կը լի-
նի անկողնում պառկել և քուֆում:

Գ. Աղաթիւնի վրաց բեմի ընտիր ոյ-
ծերէն է և անձնօթ չէ հայ թատերա-
սէր հասարակութեան, որովհետև երբեք
մերն մասնակցում է հայոց ներկայացու-
ման և հայերէն աւելի մարտը է խո-
սում և արտասանում, քան շատ հայեր:

ՎԻՊԳՄԿ.—«Արձագանք» № 11-ում Թիֆ-
լիզի հայ ծխակա ուսումնասիրների փափակ
փորձերով հետաքրքիր թարգմանութեան մէջ
մի սխալ է ստորագրւում:

Տպագրած է՝

«Այդ դպրոցները համարուած են անհամա-
պատասխան 1881 թուի փետրվար 6-ին հայ-
լուսաւորչական եկեղեցական ծխական դպրոց-
ների վերաբերմամբ Բարձրագոյն հաստատում
կանոններին, երբ դպրոցներ, որոնք պահվում
են ծախսերի հաշուով»:

Գրած է կարգով՝

«Այդ դպրոցները համարուած են անհամա-
պատասխան 1881 թուի փետրվար 6-ին հայ-
լուսաւորչական եկեղեցական ծխական դպրոց-
ների վերաբերմամբ Բարձրագոյն հաստատում
կանոններին, երբ դպրոցներ, որոնք պահվում
են ոչ-ծախսերի հաշուով»:

Թեան
գործ-

ապ. «Հը», կնքանայր, պ. Վարդի և իւր
ընկերներին հետ գնա գովի օգան, այն-
տեղ հարս, աղջիկ հինա են դնում:
Կնքանայր գտնուելով մեղ, խնդրեց, որ
գնանք իւր հետ գովի օգան: Մենք մեծ
արտախոթեամբ ընդունեցինք այդ հրա-
ւերը, քանի որ ձանձրացել էինք հար-
բածների կանչիւնից, խնդրող օգից և
բաժանկերի շրխկոցից: Կնքանայր հետ մեր
քայլերն ուղղեցինք դէպի գովի օգան,
խորհրդաբեր, նեղ, մուլժ բաղով,
պարթիպելով, պատերին զիպչելով, մը-
սանք գովը: Գրողը ին, իբրև յայտնան
մատակարար խնդր երեսներին և աղբի
հոտը, ճարդի հետ վատ պարզեց մեր ան-
տարբեր ըմբերին: Երկու կարգ կապում
անասունները: Մտքով և վրացի չղթա-
ների զնգզնուցով յիշեցնում էին իրանց
գոյութիւնը: Անկողններից իբրև մի-մի
կանխիկ վաճառում էին գովէշների աչքե-
րը, որոնք ինքի երկայնի մի այլ տեղ,
պէտք է ստարակ աղղղել, ստառակ
ցնելին, քանի որ իրանց ու գովի շնոր-
հի, մթութեան մէջ միայն տարօրինակ
փայլում էր նրանց աչքերը: Յանկարծ
կնքանայրը ստիճեց և մամբին երկա-
հովիւնը փակեց գետնի վրայ: Էլի
այդ չարածնի գովէշների լարած դա-
րանի էր, որովհետև մենք միմի մէջ
խաբարտիկով հարկե էինք գնում, իսկ
զեր, գնեմոս գովէշներ ձաքը, առանց
ուշադրութիւն դարձնելու, որ կնքանայր
աղան է գովի, հանդարտ և անուշ մը-
բափում էր հնչող մեր ձանապարհի վը-

ԳԼԽԱՆՈՐ ԵՒ ՄԵՄՈՐԵ

ՄԱՆԻԲԻԳ գիւղից (նույնու դառաւ).—
Այս գիւղը բաղկանում է 50—60 ծիւղ
ընկալները պարագում են երկարագը-
ծութեամբ. հնայած որ 80 տարեայ գիւղ
է, չունի ծխառէր բաժանոյ. մերձակայ
գիւղերի քահանաները հերթով գալիս և
օրէնքները կատարում են, այն էլ այն
ժամանակ, երբ իրենց գիւղերում գործ
չեն ունենում. պատահում է, որ նման-
ցանքները չաբաթներով մնում են տներ
մէջ, երբ է նույնը, Միքայէլեան, Մեծ
պատ, Զատիկ և այլն—սալիքէկցին չգիտէ,
որովհետև բացի մի գրագէտից տարող
գիւղում այդ ճանաչող չկայ. օրացոյց ա-
ռած բանը դեռ մուտք չի գործել մեր
գիւղը: Գիւղացիները, նոր գգալով լինեց
գրութիւնը, որ անասական գրութիւնից
ոչնչով չի տարբերում, դիմեցին հոգեւոր
իշխանութեան, ինդիկով իրենց ընտրած
տիրացու Անտոն Մարտիրոսեանին քա-
հանայ ձեռնագրել իրենց հովուելու հա-
մար: Ժողովրդի այդ ինդիքը մերժեա-
ցաւ այն պատճառաբանութեամբ, որ տի-
րացուն քահանայական պառնաստը
պարտաւորութիւն չունի: Չմտանում յի-
շել, որ մեր հին խարիւղ և քաղաքում
եկեղեցին էլ առ 15 տարի է, որ հոգեւոր
իշխանութեան կարգադրութեամբ կըն-
քած է, և միանգամայն արգելւած է այն-
տեղ ժամանացութիւն և ծխակապարու-
թիւնը. հնայեցով որ չնորհիւ այժման
յաջորդ Սահակ վարդ. Բագրատաբեանցի,
գրութեւ է նոր եկեղեցու հիմքը, բայց
մտնող 7 ամիս է, որ չիստիւնել թիւրի
է մնում և թիւրեւ այդպէս թիւրի էլ
մնայ: (Նոր-Գարս):

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԴԵՊՔԵՐԸ ԽԵՒԻՔԵՆՏՈՒՄ

ԱՆԿԻՆԱՆԸ ՊԱՐԼԱՄԵՆՏԻ ԲԱՅՈՒՄԸ

«Ռուսաց գործ. հնագիւր
Լեօգոն, 30 յունվարի»:

Պարլամենտը բացուեց գահականի
ճառով, ուր ասում է, թէ թալու-
հին միւս պետութիւններից շարու-
նակ բարեկամական զգայմանց հա-
ւատարմութեանը է ստանում: Փրանսի-
ական հասարակապետութեան հետ
համաձայնութիւն է կնքուած, որի
հիմնական նպատակն է՝ աւելի ևս ա-
պահովել Սիամի թալաւորութեան
անկախութիւնը: Ճառը յիշում է անդ-
ուստուսական համաձայնութիւնն մա-
րին Աֆգանիստանի սահմանի համար և
այն, որ Միացեալ-Նահանգների կա-
ռավարութիւնը ցանկութիւն է յայտ-
նել Անգլիայի և Վենեսուէլայի մի-
ջև երկար տարիներ շարունակուող
թիւրքանցութիւնների լուծմանը նը-
պատել: Թագուհին ասում է, թէ
ցանկութիւն է յայտնել արդար հա-
մաձայնութեան հասնել և յոյս ունի,
որ յայտնող բանակցութիւնները գո-
հացուցիչ նետանքի կը հասցնեն:
«Թիւրքաց սուլթանը, ասում է այս
ճառի մէջ, հաստատեց Հայաստանի

գլխաւոր ռեֆորմները, որ ևս իմ
պարտքը համարեցի պահանջել առ-
ջակ թագաւորի և ֆրանսիական հա-
սարակապետութեան նախագահի հետ
ի միասին: Զտոց ցուում եմ, որ թիւրք
ժողովրդեան մի մասի մոլեռանդ ա-
ստատարութիւնը այդ պատճառներում
մի շարք կոտորածներ ուղղւեց բերաւ,
որոնք Անգլիայում խորին զայրոյթ
զարթեցրին»: Ճառն անցնում է
Հիմնի ճրանկայալ արշաւելուն: Այ-
դէն ծանօթ փաստերը թուելով Թա-
գուհին ասում է, թէ Կրիզիսի վար-
մունքն այդ առթիւ և նրա յօժարա-
կամ հաւատարմութեանը արդարեւ
կարծիք, թէ նա խոստովանում է ժո-
ղովրդի մեծամասնութեան օրինական
պահանջներն ընդունելու անհրաժե-
տութիւնը: Թագուհին անկարծում է
աշխարհների դէմ սկսած արշաւանքի
յաջող հետեանք, սակայն ցուում է
մի քանի թմեկակայն կեանքերի
կրտսեան, պրինց Բատենբերգի մա-
հաւան մասին, շնորհակալութիւն է
յայտարարում ընդհանուր համակրութեան
համար և վաւերացնում է Պարլա-
մենտի և վաւերացնում է Պարլա-
մենտի արշաւանքի յաջողութիւնը: Ճառը
ժամուցանում է միջոցներ գիւղական
ընտելութեան թշուառութիւնը լի-
կեցնելու: Նպատակով՝ բանակարների
հետ պատահած զոհարած գիւղերի
համար գործատէրերի պատարանա-
տութեան ծրագիր, գաղթականութիւն-
թիւնը անհամապատկեր ծրագիր
և Բուլղարիայի համար կալուածական
նոր օրինագիծ:

«Ռուս. գործ.» հեղադրում է Կ.
Պոլիցի. «Կախաւորութեւն են էլի
բաղմալիւ երկտասարդ թիւրքեր, ի
թիւս որոց գլխաւորական նախարա-
րի թիւնապահը»:

«Ռուսական գործակալութիւն»-ը
Կ. Պոլիցի հեղադրում է մեկ փետրվարի
4-ից.—«Հիլթունի անձնատուր լի-
նիւր պայմանների իբրև կատարու-
ման օրինակ են ուղարկել 12,000
փախուստականներին. սակայն նրանց
համար պաշտը գտնելու գործը գրե-
նաւորութիւնների է հանդիպում»:

ՀՈՒՊԱՄ.—Յունվարի 30-ից (Մտե-
ֆանի) Կ. Պոլիցի հաղորդում են, թէ
Հիլթունում սահմանուած են հետե-
ւեւ պայմանները.—Պոլիս գիւղութեան
լինին ամենը, նոյնպէս և մահմե-
դականները, մասնաւոր անձանց
մտ գլխերը պիտի մանա: Բոլոր տե-
ղակների կատարելալ ներքին պի-
տի շնորհիւ, միայն մասնաւոր առ-
նական գանդատներին պիտի ընթացը
տրուի: Մի քանի ոչ տեղացի աղի-
տատուներին պիտի արտաքուրն երկրից:
Սուլթանը կըրքին այն պահանջները,
որ վերաբերում են ապագայի ներքին
հարկերի ներքին: Համաձայն տա-
լիկայ ռեֆորմների կայմագումը կը
նշանակուի բրիտանականներից, կործա-

նուած գործանցները չեն նորոգուիլ:
Դեղաքանիքը Գրանը կառաքարին
յայտարարել որ անձնական և կայ-
քի ապահովութիւնը անհնայն կերպ
կրախաւորուած է: Հիլթաւորները
իշխանութեանց հետ միասին հոգ
կրտանեն ապստամբներին իրենց
հայրենիքը գրկելու և իրենք ան-
ձամբ կըրտեն այդ բանի վրայ
ուղարկուած տեղում:

Կ. ՊՈԼԻՍ.—Յունի. 30-ից («Cor.
Bur.») Փրանսիական դեսպան Կամ-
բոնը տաննեմէլ տնիս առաջ իւր
հետ պատահած զոհարմութիւնն-
ից յետոյ երկէ առաջին անգամ է
բիւրաց Եղիլ-Բիւրքում ճաշին և սուլ-
թանի հետ տեսակցութիւն ունեցաւ:
Հիլթունի հարցը Գլխաւորաց յետոյ
նա կուղիւորի Եղիլպոս, և երկէ
նա յանձնեց ուղիւթանին Փոլիս նա-
մակը, որի մէջ իմացնում է, թէ գե-
պանութեան մէջ փոփոխութիւն է
կատարուած:

Անգլիական լրագրների ասելով Բե-
րեչիկում (Եփրատի վրայ) հազարա-
ւոր բրիտանական բանակում
մահմեդականութեան են դարձած:
Սուլթանին հրը այդ մասին լուր են
տուի, նա յանձնածոյով է նշանա-
կել այդ փաստը քննելու համար և
ընդունել անգլիական գեպան օտը
Փիլիպ Կերկի առաքարութիւնը:
որ պահանջում էր այդ յանձնածո-
յովի մէջ ընդունել Ազանայի բրի-
տանական փոխ-հիւպատոս Ֆիցմորի-
սին:

Սուլթանը ինչպէս յայտնի է ըն-
դունել է գլխաւորների պայման-
ները: Լրագրները կործում են որ
գլխաւորների գիւղական լինելու
լինգրը կըրճուի հետեւող կերպով.—
գլխաւորներից կըրտանան պա-
տերազմական գլխերը, իսկ իրանց
մտ կըրպահեն որսի հրացանները:

Կ. Պոլիցի հաղորդում են, թէ հրա-
ման է արձակուած բանտարկել Մու-
րադ-բէկին իբրև քաղաքական յան-
ցարար, որ վտանգ է սպառնում
պետութեան: Տիրապետող օրէնքնե-
րով այդ յանցանքը պատժում է
մահով:

Լուրեր էին պտրուած թէ Փրանսի-
ական կառավարութիւնը ձերբակա-
լում է Փարիզ վախճած տաճարիկներին
և առհասարակ Տաճկաստանի հակա-
ռակ գործիչներին և յանձնում է օս-
մանեան կառավարութեան: Այժմ
«Հալիպոլ» գործակալութիւնը հրա-
բում է այդ կարգերը: Բայց հայդե
թէ այդ լուրերի մէջ ճշմարտութիւն
չլինի: Ինչպէս յայտնի է սուլթանի
պաղատական փախուստական Մուրադ-
բէկն ապաւինել էր Փարիզում, բայց

ստիպուած եղաւ այնտեղից հեռա-
նալ և գնալ Եղիլպոս:

Կ. Պոլիցի հասած լուրերին նայ-
ելով Օսմանեան բանակի հետ բանակ-
ցութիւնները 3 միլիոնի փոխառու-
թեան վերաբերմամբ վերջացած են
և սպասում են որ շուտով կըրտա-
րացուի այդ փոխառութիւնը:

Ֆիլիպպոլից հեղադրում են «Ռու-
սական գործակալութեան» յունվարի
31-ից.—Կ. Պոլիցի հաղորդում են,
թէ այնտեղ նոր ձերբակալութիւն-
իւր եղան երկտասարդ թիւրքերից:
Ի միջի այլոց բանտարկուած են նաև
մի մայր, գլխաւորական պարոյցի մի
պրօֆեսոր և մի նաւապետ: Ծովային
լրագիր լուրագիրը արտասահման
փախաւ առաքարական շղեփառով:
Ծովային նախարարութեան մէջ շատ
խուզարկութիւններ կատարուեցին:

«Ռուսական գործակալութեանը»
հեղադրում են Լեօգոնից յունվարի
31-ից.—«Լուրերի պատ. գահա-
ւորն ճառի ուղղութիւնը ընդունեց. Սո-
լըրիւրին պաշտպանում է Սիամի
վերաբերող գաշադրութիւնը. նրա
ասելով այդ գաշադրութեամբ ոչնչ-
ութեան վտանգը: Վենեսուէլայի մա-
սին առաջին նախարարն ասում է,
թէ յոյս ունի որ գործը բաւարար
վիճի կրտանայ և Ամերիկայի հետ
գործադրում ամեն վտանգ կանցնի:
Համաձայնութիւն են չեն կալա-
ցած, բայց կարելի է հարցը վճա-
լու հնար գտնել միջոցող գաղաքա-
նով ինչ վերաբերում է Հայաստա-
նին, Անգլիան ոչ մի գաշադրու-
թեան մէջ խոստանում չէ արել պա-
տերազմ յայտնել սուլթանին, ինքի
նա իւր երկիրն աւելի լաւ չկառա-
լարէ: Ճառախօսը իբրև պետերազ-
մի սպանուելու չէ արել սուլթանին,
այլ միայն նրան մատնացոյց է ա-
րել, թէ ինչ հետեանքներ կունենայ
վատ կառավարութիւնը: Այդ նախա-
դուցութիւններն այժմ ևս պահա-
պում են իրանց պէ: Եթէ սուլթա-
նին արհամարհէ Եւրոպայի խոր-
հարգները, անհնարին կըրնի յալի-
տեան վտանգը առաջն առնել, վը-
տանգի, որ Եւրոպան աշխատում է
հնար եղանակ չափ հետացնել:

Միւս պետութիւնների հետ եղած
գրադրութիւնները ցայց են տալիս
որ նրանք ևս մտադիր չեն համառու-
թիւնները կատարեցը, դեղ էլ տուէր:
Դուր պտերազմում էր մարտում, որ հա-
հիճն է լիչի և ապրում է ճահճային
հակառակից որ ուսները կամ մի
այլ պետութիւն կըրաւ երկրից: Գե-
տութիւնները ենթադրում են թէ
սուլթանին պէտք է ժամանակ տալ
ալֆորմների համար:

Համաբերից պաղատում գահակա-
նակ առթիւ լիհարանութիւնները
շարունակվում են:

Սկզբում այդ ձայններ խիստ յանդի-
մանութեանց և յարձակմանց ենթա-
կուցան: Սակայն վերջին տարիները
ընապաշտական ուղղութեան դէմ խո-
սում են նոյն իսկ ընապաշտները:

Զափն առնելին և կտր պոյոտ գաղով
սեփեցին ճօճալ: Որքան ներգաշտակ,
մըքան գեղեցիկ... Երկտասարդների աշ-
խարհը, շուտ ու ձեռքի հաստատում
համահասարար շարժում, օրիորդների
թիւն, յաջող, աչքի գուրկան պոյոտը,
վերջապէս մի շարք նոր հարսերի բող-
բի փրկութեանց լրացում էր պարերը:
Կտր պարերը մինը միւսի ետեւից փոխ-
վում էր. շարքը տեղի տուցը «Ռուսա-
նաշին», «Ռուսաւաշը», «Էլմաբար ամուսն»
և այլն և այլն:

Որք թուի, որք պատմել, մինը միւ-
սից գեղեցիկ, մինը միւսից քանաչիկ:
Դրաւ չի կարելի նկարագրել այն, ինչ
որ գտնւ է մարդը. տեսնելով այդ շը-
նաղ գեղեցիկան պարերը:

Սրադաղը, այդ գեղեցիկան ժամացոյցը,
երկրորդ, երկրորդ անգամ կանչեց իւր
սեփեցութեանը... Ինքն հարցաց քաֆ-
իւններին էլ. մըքնով նրանց հետ, բա-
կանքին իրանց խովիցը: Միւր աչքերն
էլ էր ծանրացել էին, կարօտ էինք քաղ-
ցըր քնի, մահաւանդ որ վաղ առաւո-
սան պէտք է շարունակէր ճանապարհը:
ներգութիւն խնդրելով Մարկոս աղայից,
շնորհակալութիւն յայտնելով աստիճան,
ընկերներին հետ թողնել գեղեցիկ պա-
րերը արքայ խովիցը, հրաժեշտ առաւով
բողբուր, փոսցին հանգստանալու: Զատ
ախտա, որ ժամանակ չունէինք հարա-
նիքին հաղիստես լինելու: որտեղ աւե-
կ հետաքրքիր սովորութիւններ, ծխեց
է կատարվում և որտեղ միայն կարելի

Բ Ա Ն Ա Ս Ի Ր Ա Կ Ա Ն

ԻԴԵԱԼԻՉՄԻ ՎԵՐԱՇԵՆՈՒԹԻՒՆ

Փրանսիայի յայտնի կրիտիկոս Բիւ-
նեսիէրը վերջերս Բեգանտում մի ճառ
խօսեց, որով ուղում էր Ֆրանսիական
մարի արդի ուղղութիւնը բնորոշել:
Բիւնեսիէրը շարժում է գեղարուեստի
բոլոր ճիւղերը. երաժշտութիւն, նկար-
չութիւն, գրականութիւն, հարեանցի
ակնարկով յիշատակում է և քաղաքակա-
նութիւնը, ապա ցոյց է տալիս, որ ի-
դէպովոր ամեն կողմից գլուխ է բարձ-
րացնում, որ կեանքի մէջ նոր հոսանք
է սկսվում, նրկապաշտութիւնը թողնը-
վում է և իդէալներն են դրաւում ընդ-
հանուրի ուղղութիւնը:

Այդ հոսանքը նոր չէ, այլ հին, որ
տեղի էր տուել ընապաշտութեան ուժ-
գին հեղեղին: Բնապաշտութիւնը (նա-
ստարակամ), որին հակապահան պժ
առաւ Զօլայի հանձարը, տանեակ տա-
րիւնը լիւնում էր մարգարէի մարի վը-
րայ: Հասարակութեան առէլ իս ներ-
կայացնում էր կեանքի բոլոր խորշերը,
լուստար և խաւար բոլոր կողմերը: Կը-
նեքի մէջ գործիւն ունեցող բոլոր
այստեան ու կերպերը, նոյն իսկ այն ի-
րերն ու երեւոյթները, որոնց վերաբը-
մամբ ընդունուած չէ խօսք անգամ բա-
նալ որեւ բարեկրթ չըլջանում. ամենը՝
անհնար տեղեւորութեան նիւթ գա-
ւան: Նրանք արեն ու մարմին էին առ-
նում, դուրս գալիս ընդ, մանում վէ-
պերի մէջ և նկարագրում կտալի վրայ:

Հասարակութիւնը վէպի, պ

